

แนวทางพัฒนาการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3
Guidelines for Budget Management based on Good Governance Principles
in Schools under Buriram Primary Educational Service Area Office 3

ธีรพงศ์ สายทรัพย์* และ กานต์ เนตรกลาง**

คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*,**

Thiraphong Saisap* and Kant Netklang**

Faculty of Education, Nakhon Ratchasima Rajabhat University*,**

Corresponding author E-mail: Bambambank04@gmail.com

(Received: October 24, 2024; Revised: November, 21 2024; Accepted: December 9, 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา 2) เปรียบเทียบการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา และ 3) ศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 จำนวน 140 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 140 คน และหัวหน้างานงบประมาณ/การเงินของสถานศึกษา จำนวน 140 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาแบบแบ่งชั้น โดยใช้ขนาดของสถานศึกษาเป็นชั้นภูมิในการสุ่ม ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับสลากตามสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ ค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ +1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .982 และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญและมีความโดดเด่นในการบริหารงานงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาล จำนวน 5 คน โดยเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา แล้วสรุปบรรยายเป็นความเรียง

ผลการวิจัย พบว่า 1) การบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) เปรียบเทียบการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน และ 3) แนวทางพัฒนาการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ได้แก่ สถานศึกษาควรวางแผนงบประมาณ โดยเน้นความโปร่งใส มีการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และปฏิบัติตามกฎระเบียบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างถูกต้อง ควรเปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างเท่าเทียมและเสมอภาค การบริหารงบประมาณควรชัดเจน ตอบสนองต่อความต้องการของทุกกลุ่มอย่างเหมาะสม มีการกระจายอำนาจให้ครูผู้รับผิดชอบสามารถตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม และมีการติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ครูผู้รับผิดชอบควรสรุปและรายงานผลต่อคณะกรรมการและผู้เกี่ยวข้องเพื่อการพัฒนา

คำสำคัญ: แนวทางพัฒนา, การบริหารงบประมาณ, หลักธรรมาภิบาล

Abstract

The purposes of this research were to: 1) study budget management based on the principles of good governance in schools, 2) compare budget management based on the principles of good governance in schools categorized by school size, and 3) explore guidelines for budget management based on the principles of good governance in schools under Buriram Primary Educational Service Area Office 3. The sample included 140 schools under Buriram Primary Educational Service Area Office 3. The informants consisted of 140 school administrators and 140 heads of school budgeting and finance departments. The sample was obtained through stratified random sampling using school size as the stratification variable. Simple random sampling was then applied using a lottery method based on proportional allocation. The research instruments included a five-level rating scale questionnaire with an Item-Objective Congruence (IOC) value of +1.00 and a reliability coefficient of .982, as well as a structured interview. In addition, five experts in budget management based on good governance principles were selected through purposive sampling to provide qualitative data. The statistical methods used for data analysis included mean, standard deviation, independent samples t-test, and content analysis. The findings were summarized in an essay format.

The research findings were as follows: The overall level of budget management based on the principles of good governance in schools under Buriram Primary Educational Service Area Office 3 was at the highest level. The comparison of budget management based on the principles of good governance in schools under Buriram Primary Educational Service Area Office 3, categorized by school size, revealed no statistically significant differences, both overall and across individual aspects. The guidelines for budget management based on good governance principles in schools under Buriram Primary Educational Service Area Office 3 indicated that schools should plan their budgets with an emphasis on transparency, ensure the participation of all relevant stakeholders, and strictly comply with the regulations of the respective governing bodies. Teachers and students should be provided with equal and fair opportunities to express their opinions. Budget management processes should be clear and appropriately address the needs of all groups. Authority should be delegated to responsible teachers to support effective decision-making, and continuous monitoring of budget implementation should be conducted. Responsible teachers should summarize and report the results to the school board and relevant stakeholders to support ongoing improvement.

Keywords: Development Guidelines, Budget Management, Good Governance

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 39 และระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการบริหารจัดการและขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2546 (ราชกิจจานุเบกษา, 2546) ได้มอบอำนาจให้สถานศึกษามีอำนาจใน

การบริหารจัดการงบประมาณภายใต้กรอบการดำเนินการที่กำหนด เพื่อให้สถานศึกษามีการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว มีความคล่องตัวมากขึ้น การบริหารงบประมาณเป็นสิ่งสำคัญต่อกระบวนการจัดการศึกษาในองค์กรเพื่อนำไปใช้พัฒนาในส่วนต่าง ๆ รวมทั้งการจัดกิจกรรมให้ดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยคำนึงถึงหลักการใช้งบประมาณให้ประหยัดที่สุดตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด การบริหารงานนั้นจำเป็นต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญในการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพซึ่งรวมถึงบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ อนึ่งในการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา ถึงแม้ว่าสถานศึกษาจะได้รับอำนาจในการบริหารงานงบประมาณอย่างเต็มที่ มีอิสระในการตัดสินใจ แต่การบริหารงบประมาณนั้นจะต้องเป็นไปด้วยความโปร่งใส เป็นธรรม สามารถตรวจสอบได้และไม่มีการทุจริต ซึ่งยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ได้กำหนดเป้าหมายสำคัญในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ คือ ภาครัฐมีความโปร่งใสปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ มีการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในทุกระดับ พร้อมทั้งสร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบของบุคลากรภาครัฐ โดยกำหนดมาตรการให้หน่วยงานภาครัฐและทุกภาคส่วนดำเนินงานอย่างโปร่งใส เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม ความสุจริต ความซื่อสัตย์ ความโปร่งใสและเป็นธรรม (คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562) ในการบริหารงบประมาณ การบริหารการเงิน พัสดุ และสินทรัพย์ของสถานศึกษานั้น จำเป็นต้องมีหลักในการบริหาร ซึ่งหลักที่จะสามารถใช้เป็นหลักในการบริหารได้ดีและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี คือหลักธรรมาภิบาล สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2552 อ้างถึงใน ชูติมา พงทอง, 2563) ได้ระบุหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีว่าประกอบด้วย 10 หลัก ได้แก่ หลักประสิทธิผล (Effectiveness) หลักประสิทธิภาพ (Efficiency) หลักการตอบสนอง (Responsiveness) หลักการรับผิดชอบ (Accountability) หลักความโปร่งใส (Transparency) หลักการมีส่วนร่วม (Participation) หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) หลักนิติธรรม (Rule of Law) หลักความเสมอภาค (Equity) และหลักมุ่งเน้นฉันทามติ (Consensus Oriented)

ในปัจจุบันผู้บริหารสถานศึกษายังขาดความเข้าใจในการบริหารงบประมาณ โดยเฉพาะในส่วนของระบบการเงิน และการเบิกจ่าย ทำให้การวางแผนและดำเนินงานขาดความเป็นระบบ ไม่ตรงกับวัตถุประสงค์และนโยบายของรัฐ ส่งผลให้การบริหารงบประมาณไม่โปร่งใสและไม่มีประสิทธิภาพ ดังนั้น ผู้บริหารจำเป็นต้องมีความรู้และความเข้าใจในการบริหารงบประมาณอย่างลึกซึ้ง เพื่อให้การบริหารงบประมาณมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และปลอดภัย นอกจากนี้ การบริหารงานงบประมาณของแต่ละสถานศึกษามีความแตกต่างกันทั้งนี้อาจขึ้นอยู่กับขนาดของสถานศึกษา และทักษะความสามารถในการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา ถ้าสถานศึกษาขนาดเล็ก งานบริหารงบประมาณย่อมมีน้อยกว่าสถานศึกษาขนาดใหญ่ หรือสถานศึกษาที่มีบุคลากรจำนวนมาก ทั้งทรัพยากรสิ้นงบประมาณ และองค์ประกอบอื่น ๆ ก็มากขึ้น ขั้วยังมีวิธีการที่เป็นระบบและซับซ้อนมากยิ่งขึ้นแต่ไม่ว่าจะเป็นสถานศึกษาขนาดเล็กหรือสถานศึกษาขนาดใหญ่ก็ตาม ผู้บริหารจะต้องรับผิดชอบต่องานงบประมาณของสถานศึกษาในลักษณะเดียวกัน (มัชฌิมา วงษ์จันทร์เพ็ง และคณะ, 2564)

ในส่วนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ได้ดำเนินการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษาออนไลน์ (Integrity and Transparency Assessment Online: ITA Online) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลด้านคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษา มีการรอบการประเมิน 10 ตัวชี้วัด ซึ่งผลดำเนินการประเมินพบว่า ตัวชี้วัดที่มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำกว่าตัวชี้วัดอื่น ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 2 การใช้งบประมาณ ตัวชี้วัดที่ 4 การใช้ทรัพยากรของราชการ และตัวชี้วัดที่ 5 การแก้ไขปัญหาการทุจริต ซึ่งจะเห็นได้ว่าสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 มีปัญหาด้านการบริหารงบประมาณ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3, 2566) จากสภาพปัญหาที่กล่าวมา ได้สะท้อนถึงปัญหาการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ผู้วิจัย

จึงศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และเพื่อเป็นการนำเสนอแนวทางในการพัฒนาการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ให้มีระบบการบริหารงบประมาณที่ดี มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3

2.2 เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

2.3 เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากร คือ สถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 จำนวน 214 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 214 คน และหัวหน้างานงบประมาณ/การเงินของผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 214 คน รวมทั้งสิ้น 428 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3, 2567)

3.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 จำนวน 140 โรงเรียน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970, อ้างถึงใน ไพศาล วรคำ, 2562) กลุ่มตัวอย่างได้มาแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 140 คน และหัวหน้างานงบประมาณ /การเงินของสถานศึกษา จำนวน 140 คน รวมทั้งสิ้น 280 คน โดยจำแนกกลุ่มตัวอย่างออกเป็นกลุ่มย่อยตามขนาดของสถานศึกษาประกอบด้วย สถานศึกษาขนาดเล็ก และ สถานศึกษาขนาดกลาง สถานศึกษาขนาดใหญ่และสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ นำกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมาคำนวณหาสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนแต่ละขนาดของสถานศึกษา โดยเทียบบัญญัติไตรยางศ์ตามประเภทของกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นสุ่มกลุ่มตัวอย่างตามขนาดของสถานศึกษา โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย ด้วยวิธีการจับสลากตามสัดส่วนที่คำนวณได้ ทำให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากร กลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

ขนาด สถานศึกษา	ประชากร (โรงเรียน) (ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และหัวหน้างานงบประมาณ/การเงิน โรงเรียนละ 2 คน)			กลุ่มตัวอย่าง (โรงเรียน) (ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และ หัวหน้างานงบประมาณ/การเงิน โรงเรียนละ 2 คน)		
	ผู้บริหาร	หัวหน้างาน งบประมาณ /การเงิน	รวม	ผู้บริหาร	หัวหน้างาน งบประมาณ /การเงิน	รวม
ขนาดเล็ก	93	93	186	61	61	122

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ขนาด สถานศึกษา	ประชากร (โรงเรียน) (ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และหัวหน้างานงบประมาณ/การเงิน โรงเรียนละ 2 คน)			กลุ่มตัวอย่าง (โรงเรียน) (ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และ หัวหน้างานงบประมาณ/การเงิน โรงเรียนละ 2 คน)		
	ผู้บริหาร	หัวหน้างาน งบประมาณ /การเงิน	รวม	ผู้บริหาร	หัวหน้างาน งบประมาณ /การเงิน	รวม
ขนาดกลาง, ขนาดใหญ่, ขนาดใหญ่ พิเศษ	121	121	242	79	79	158
รวม	214	214	428	140	140	280

3.3 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญและมีความโดดเด่นในการบริหารงานงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาล จำนวน 5 คน โดยเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง และเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้มีคุณสมบัติครบทั้ง 3 ข้อ ดังนี้

3.3.1 มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาโททางด้านการบริหารการศึกษาหรือมีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางด้านการเงิน

3.3.2 มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาหรือมีประสบการณ์ในการบริหารงานงบประมาณ/การเงินมาแล้ว ไม่น้อยกว่า 5 ปี

3.3.3 ได้รับการยกย่องจากองค์กรวิชาชีพที่เกี่ยวข้องว่ามีความเชี่ยวชาญและมีความโดดเด่นในการบริหารงานงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาล หรือมีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าชำนาญการพิเศษ

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ โดยแบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์เท่ากับ +1.00 และค่าความเชื่อมั่นโดยรวมทั้งฉบับเท่ากับ .982 แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ซึ่งได้มาจากผลการวิจัย โดยการนำมาจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดของแต่ละด้านมากำหนดประเด็นคำถามเพื่อหาแนวทางพัฒนาการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (Independent t-test) กำหนดค่าสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05

4. ผลการวิจัย

4.1 ผลการวิเคราะห์การบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้าน

ตารางที่ 2 การบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้าน

การบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. การวางแผนงบประมาณด้วยความโปร่งใส	4.64	0.41	มากที่สุด	4
2. การวางแผนงบประมาณโดยใช้หลักนิติธรรม	4.63	0.48	มากที่สุด	8
3. การวางแผนงบประมาณด้วยความเสมอภาค	4.63	0.44	มากที่สุด	6
4. การจัดทำงบประมาณที่ตอบสนองต่อความต้องการ	4.65	0.49	มากที่สุด	3
5. การจัดทำงบประมาณอย่างมีส่วนร่วม	4.60	0.49	มากที่สุด	9
6. การบริหารการเงิน พัสดุ และสินทรัพย์อย่างมีประสิทธิภาพ	4.67	0.54	มากที่สุด	2
7. การบริหารการเงิน พัสดุ และสินทรัพย์แบบกระจายอำนาจ	4.58	0.61	มากที่สุด	10
8. การบริหารการเงิน พัสดุ และสินทรัพย์ตามภาระรับผิดชอบ	4.68	0.43	มากที่สุด	1
9. การตรวจสอบและติดตามอย่างมีประสิทธิภาพ	4.64	0.45	มากที่สุด	5
10. การติดตามประเมินผลโดยมุ่งเน้นฉันทามติ	4.63	0.46	มากที่สุด	7
รวม	4.63	0.47	มากที่สุด	

จากตารางที่ 2 การบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.63$, S.D.=0.47) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การบริหารการเงิน พัสดุ และสินทรัพย์ตามภาระรับผิดชอบ ($\bar{X}=4.68$, S.D.=0.43) รองลงมาคือ การบริหารการเงิน พัสดุ และสินทรัพย์อย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X}=4.67$, S.D.=0.54) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือการบริหารการเงิน พัสดุ และสินทรัพย์แบบกระจายอำนาจ ($\bar{X}=4.58$, S.D.=0.61)

4.2 ผลการเปรียบเทียบการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

ด้าน	การบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3	สถานศึกษาขนาดเล็ก		สถานศึกษาขนาดกลาง, ขนาดใหญ่, ขนาดใหญ่พิเศษ		t	p
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1.	การวางแผนงบประมาณด้วยความโปร่งใส	4.60	.40	4.67	.42	-1.33	.19
2.	การวางแผนงบประมาณโดยใช้หลักนิติธรรม	4.58	.50	4.66	.47	-1.34	.18
3.	การวางแผนงบประมาณด้วยความเสมอภาค	4.62	.44	4.64	.44	-.47	.64
4.	การจัดทำงบประมาณที่ตอบสนองต่อความต้องการ	4.63	.41	4.66	.54	-.59	.56
5.	การจัดทำงบประมาณอย่างมีส่วนร่วม	4.58	.52	4.61	.47	-.61	.54

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ด้าน	การบริหารงบประมาณ ตามหลักธรรมาภิบาล ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3	สถานศึกษา ขนาดเล็ก		สถานศึกษา ขนาดกลาง, ขนาดใหญ่, ขนาดใหญ่พิเศษ		t	p
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
6.	การบริหารการเงิน พัสดุ และสินทรัพย์ อย่างมีประสิทธิภาพ	4.69	.39	4.66	.50	.58	.56
7.	การบริหารการเงิน พัสดุ และสินทรัพย์แบบกระจาย อำนาจ	4.57	.52	4.58	.67	-.21	.84
8.	การบริหารการเงิน พัสดุ และสินทรัพย์ตามภาระ รับผิดชอบ	4.66	.41	4.70	.45	-.73	.47
9.	การตรวจสอบและติดตามอย่างมีประสิทธิภาพ	4.67	.40	4.62	.49	.97	.33
10.	การติดตามประเมินผลโดยมุ่งเน้นฉันทามติ	4.62	.47	4.65	.45	-.55	.59
รวม		4.60	.40	4.67	.42	-1.34	.19

จากตารางที่ 3 พบว่า การบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน

4.3 แนวทางพัฒนาการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยมีรายละเอียดที่เป็นแนวทางการพัฒนา ดังนี้ 1) ด้านการวางแผนงบประมาณด้วยความโปร่งใส สถานศึกษาควรการจัดวางแผนงบประมาณของสถานศึกษา เน้นความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เริ่มจากการจัดประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อให้ตรวจสอบ และแสดงความคิดเห็นก่อนนำแผนไปชี้แจงกับผู้ปกครองและประชาชนทั่วไป นอกจากนี้ ควรมีการจัดประชุมครู ผู้ปกครอง และบุคลากรเพื่อรับฟังความเห็น และนำเสนอการวางแผนงบประมาณอย่างชัดเจนตามหลักกฎหมาย มีการสอบถามความต้องการเพิ่มเติมจากผู้ปกครอง และเผยแพร่ข้อมูลแผนงบประมาณผ่านเว็บไซต์ให้สาธารณชนรับทราบ 2) ด้านการวางแผนงบประมาณโดยใช้หลักนิติธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้างานงบประมาณควรดำเนินงานด้วยความเป็นธรรมและโปร่งใส โดยไม่ให้อำนาจเด็ดขาดแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง ทุกฝ่ายต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ควรทำตามนโยบายและแผนของหน่วยงานต้นสังกัดที่ถูกต้องเหมาะสม โดยเน้นความร่วมมือของทุกฝ่ายอย่างเป็นธรรมเพื่อลดความขัดแย้งและสร้างความโปร่งใสในทุกกระบวนการ 3) ด้านการวางแผนงบประมาณด้วยความเสมอภาค สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนมีอิสระในการเสนอความคิดเห็นและความต้องการ โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาและวางแผนงบประมาณอย่างเหมาะสม เท่าเทียม และเสมอภาค มีการจัดทำแผนงานและกำหนดสัดส่วนที่ชัดเจน มีการพิจารณาความจำเป็นและจัดลำดับความสำคัญของโครงการ เพื่อความคุ้มค่าและเป็นประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนานักเรียน 4) ด้านการจัดทำงบประมาณที่ตอบสนองต่อความต้องการ สถานศึกษาควรมีการมุ่งเน้นไปที่การจัดทำแผนการบริหารงบประมาณประจำปี หากแผนปฏิบัติงานมีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน ตอบสนองต่อความต้องการและความคาดหวังของนักเรียน ผู้ปกครอง ตลอดจนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม จะส่งผลให้กระบวนการดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย นอกจากนี้ควรมีการสรุปผลเพื่อใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้นต่อไป 5) ด้านการจัดทำงบประมาณอย่างมีส่วนร่วม สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้คณะครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง ตลอดจนผู้มีส่วนได้

ส่วนเสียเข้ามารับรู้และทำความเข้าใจ ในการจัดทำงบประมาณอย่างสม่ำเสมอ ตั้งแต่การปรึกษาหารือและอภิปราย ประเด็นสำคัญ มีการตั้งเป้าหมายร่วมกับคณะครู เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะในกระบวนการจัดทำ งบประมาณ ร่วมวิเคราะห์และตัดสินใจ เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ครอบคลุม 6) ด้านการบริหารการเงิน พัสดุ และสินทรัพย์อย่างมี ประสิทธิภาพ สถานศึกษาควรมีการนำเงินจากส่วนกลางและการระดมทุนจากกิจกรรมผ้าป่ามาใช้ให้เกิดความคุ้มค่าและ ยุติธรรม โดยมีผู้รับผิดชอบโครงการและผู้เชี่ยวชาญเข้ามามีส่วนร่วม มีการกำหนดกรอบเวลาในการดำเนินงานอย่างชัดเจน เพื่อประสิทธิภาพสูงสุด นอกจากนี้ ยังมีการพิจารณาทรัพย์สินที่มีอยู่และจัดหาสื่อการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ รวมถึงการ ดำเนินงานอย่างโปร่งใส ทั้งนี้ ยังต้องอาศัยการทำงานร่วมกับเครือข่ายชุมชน วัด และศิษย์เก่าในการระดมทรัพยากรตาม แผนงาน 7) ด้านการบริหารการเงิน พัสดุ และสินทรัพย์แบบกระจายอำนาจ สถานศึกษา ผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือหัวหน้า งานงบประมาณ ควรมีการกระจายอำนาจและการมอบอำนาจให้ครูผู้รับผิดชอบโครงการในการตัดสินใจดำเนินงานต่าง ๆ โดย มีผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นผู้ควบคุม กำกับ และให้คำแนะนำในการปฏิบัติงาน ทั้งยังเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่หรือหัวหน้าฝ่าย อื่น ๆ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารการเงินและสินทรัพย์ของโรงเรียน โดยมีการกระจายอำนาจอย่างเหมาะสม ตามบทบาทและหน้าที่ในโครงการนั้น ๆ 8) ด้านการบริหารการเงิน พัสดุ และสินทรัพย์ตามภาระรับผิดชอบ ผู้บริหาร สถานศึกษาหรือหัวหน้างานงบประมาณมีการออกคำสั่งและแต่งตั้งผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน รวมถึงการกำหนดกรอบการ ทำงาน การใช้จ่าย และการปฏิบัติตามกฎหมาย ผู้บริหารมีบทบาทในการควบคุมติดตามการทำงานให้เป็นไปตามระเบียบ โดยให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และยึดประโยชน์ของราชการเป็นหลัก 9) ด้านการตรวจสอบและติดตาม อย่างมีประสิทธิภาพ ควรมีการติดตามและกำกับดูแลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อตรวจสอบความผิดพลาดและ พัฒนาการทำงาน มีการประเมินผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ พร้อมปรับปรุงแก้ไขข้อมูลอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ทันต่อการ เปลี่ยนแปลงและแก้ไขปัญหาได้ทันทั่วทั้ง การติดตามงานจะดำเนินการตามระเบียบที่วางไว้ โดยมีการร่วมพิจารณา กับเจ้าหน้าที่และผู้เกี่ยวข้องเพื่อป้องกันความผิดพลาดในอนาคต และ 10) ด้านการติดตามประเมินผลโดยมุ่งเน้นฉันทมติ สถานศึกษาควรมีครูผู้รับผิดชอบสรุปและรายงานผลหลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรม มีการนำเสนอให้คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบและเสนอแนะเพื่อการพัฒนา มีการประเมินความพึงพอใจจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรวมถึงการสะท้อน ผลการดำเนินงานในที่ประชุม มีการเปิดรับฟังความคิดเห็นจากทุกฝ่ายในทุกช่องทาง จากนั้นจึงมีการใช้สื่อประชาสัมพันธ์เพื่อ เผยแพร่ข้อมูลแก่ผู้ปกครองและสาธารณชน

5. สรุปและอภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ผู้วิจัยมีประเด็นที่นำมาอภิปรายดังนี้

5.1 ผลการศึกษาการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3

5.1.1 ผลการศึกษาการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ภาพรวมและรายด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารการเงิน พัสดุ และสินทรัพย์ตามภาระรับผิดชอบ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาจะต้องมีการบริหารการเงิน พัสดุ และสินทรัพย์ให้มีประสิทธิภาพ มีการการแสดงความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติ หน้าที่ โดยสถานศึกษาจะต้องแสดงความรับผิดชอบในการบริหารการเงิน พัสดุ และสินทรัพย์ในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผน การจัดทำ การบริหาร และการติดตามตรวจสอบประเมินผล รวมทั้งการแสดงถึงความสำนึกในการรับผิดชอบต่อปัญหาอันเกิด จากการบริหารการเงิน พัสดุ และสินทรัพย์ที่ผิดพลาดของสถานศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาระบบราชการ (2552 อ้างถึงใน ชูติมา พวงทอง, 2563) ที่ได้เสนอความหมายของหลักภาระรับผิดชอบ ด้านการบริหาร

การเงิน พัสดุ และสินทรัพย์ว่าเป็นการแสดงความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่และผลงานต่อเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยความรับผิดชอบนั้น ควรอยู่ในระดับที่สนองต่อความคาดหวังของสาธารณะ รวมทั้งการแสดงถึงความสำนึกในการรับผิดชอบต่อปัญหาสาธารณะ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูติมา พวงทอง (2563) ได้เสนอแนวทางการใช้งบประมาณตามหลักธรรมาภิบาล ที่เกี่ยวข้องกับหลักการรับผิดชอบต่อผู้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดให้มีคำสั่งแต่งตั้งหรือกำหนดตัวผู้รับผิดชอบในการเบิกจ่ายงบประมาณไว้อย่างชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร โดยคำนึงถึงความรับผิดชอบเป็นสำคัญ

5.1.2 ผลการศึกษาการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 พบว่า ด้านการบริหารการเงิน พัสดุ และสินทรัพย์ตามภาระรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การสำนึกในการรับผิดชอบต่อปัญหาเป็นขั้นตอนสำคัญที่ช่วยให้สถานศึกษาตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น การแสดงความรับผิดชอบต่อปัญหาและผลการปฏิบัติงานในการบริหารการเงิน พัสดุ และสินทรัพย์ จะทำให้สถานศึกษาได้เรียนรู้จากความผิดพลาด และพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นในความสัมพันธ์กับคณะกรรมการสถานศึกษา ภาศิเครือข่าย และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน โดยการยอมรับข้อผิดพลาดและทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาเป็นสิ่งที่ส่งเสริมความเข้าใจและความร่วมมือในการบริหารการเงิน พัสดุ และสินทรัพย์ของสถานศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2552 อ้างถึงใน ชูติมา พวงทอง, 2563) ที่ได้นำเสนอความหมายของการบริหารการเงิน พัสดุ และสินทรัพย์ตามภาระรับผิดชอบ โดยได้มีการกำหนดความหมายของหลักการรับผิดชอบต่อผู้ว่า หลักการรับผิดชอบต่อ หมายถึง การแสดงความรับผิดชอบต่อในการปฏิบัติหน้าที่และผลงานต่อเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยความรับผิดชอบนั้น ควรอยู่ในระดับที่สนองต่อความคาดหวังของสาธารณะ รวมทั้งการแสดงถึงความสำนึกในการรับผิดชอบต่อปัญหาสาธารณะ และสอดคล้องกับแนวคิดของ อุบลวรรณ ประจง (2566) ที่กำหนดความหมายของหลักการรับผิดชอบต่อผู้ว่า เป็นความมุ่งมั่นตั้งใจปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถให้บรรลุตามเป้าหมายและสอดคล้องกับกฎระเบียบและหลักเกณฑ์ของสถานศึกษา ตระหนักถึงสิทธิความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจในปัญหา และพร้อมที่จะรับผิดชอบต่อและแก้ไขปัญหาตลอดจนเคารพในความคิดเห็นของสมาชิกในสถานศึกษา

5.2 การเปรียบเทียบการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ผลการเปรียบเทียบ โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาในทุกขนาดมีการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลในทุกขั้นตอน เพื่อช่วยให้การบริหารงบประมาณเป็นไปด้วยความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ สนับสนุนความรับผิดชอบต่อการบริหารงบประมาณภายในสถานศึกษา ทำให้การใช้งบประมาณและทรัพยากรมีประสิทธิภาพสูงสุด และลดโอกาสในการทุจริต นอกจากนี้ยังส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารงบประมาณ อาทิเช่น นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน ตลอดจนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนทำให้เกิดความเชื่อมั่นและการสนับสนุนที่ดียิ่งขึ้นต่อการพัฒนาสถานศึกษาในระยะยาว สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยวุฒิ ด่วงน้อม (2566) ที่ได้ศึกษาความคิดเห็นต่อปัญหาการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาทั้งโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดกลาง พบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ เพราะการบริหารงบประมาณของโรงเรียนนั้น ไม่ว่าจะโรงเรียนขนาดเล็ก หรือขนาดกลางต่างใช้แนวปฏิบัติหรือระเบียบเดียวกันในการบริหารจัดการ ถึงแม้ว่าโรงเรียนขนาดกลางจะได้รับงบประมาณที่มากกว่า แต่การบริหารจัดการงบประมาณนั้นไม่แตกต่างกัน เช่น การโอนเงิน การเบิกจ่ายงบประมาณ การจัดทำบัญชีควบคุมการเบิกจ่าย การตรวจสอบติดตามผล หรือแม้แต่ว่าการรายงานผลการดำเนินงานต่อหน่วยงานต้นสังกัด ดังนั้นโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง จึงมีปัญหาระบบการบริหารงบประมาณของโรงเรียนไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมเกียรติ ชูกิจไพศาล และคณะ (2567) ที่ได้ทำการเปรียบเทียบการบริหารงบประมาณสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา จำแนกตาม วุฒิการศึกษา และขนาดโรงเรียน พบว่า ครูที่ปฏิบัติหน้าที่

ในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงบประมาณสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยาโดยรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน

5.3 จากการศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ผู้วิจัยจึงนำเสนอประเด็นสำคัญมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

5.3.1 ด้านการวางแผนงบประมาณด้วยความโปร่งใส สถานศึกษาควรวางแผนงบประมาณโดยเน้นความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การวางแผนงบประมาณโดยเน้นความโปร่งใสและการมีส่วนร่วม จะช่วยส่งเสริมความน่าเชื่อถือ ให้ประชาชนและคณะกรรมการสถานศึกษาได้รับรู้ทุกขั้นตอน สร้างความรู้สึกมีส่วนร่วม ลดความขัดแย้ง และสนับสนุนความยั่งยืนในการบริหารจัดการ สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2552 อ้างถึงใน ชูติมา พวงทอง, 2563) ที่ได้มีการกำหนดความหมายของหลักความโปร่งใส ไว้ว่า หลักความโปร่งใส หมายถึง กระบวนการเปิดเผยอย่างตรงไปตรงมา ซึ่งแจ้งได้เมื่อมีข้อสงสัย และสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร อันไม่ต้องห้ามตามกฎหมายได้อย่างเสรี โดยประชาชนสามารถรู้ทุกขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมหรือกระบวนการต่าง ๆ และสามารถตรวจสอบได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูติมา พวงทอง (2563) ได้เสนอแนวทางการวางแผนงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาล ที่เกี่ยวข้องกับหลักความโปร่งใส ไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษา มีการเสนอแผนปฏิบัติราชการประจำปีของสถานศึกษาผ่านความเห็นชอบต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และเผยแพร่แผนปฏิบัติการประจำปีผ่านเว็บไซต์ของสถานศึกษา และสอดคล้องกับบทความ ของ วรณช สาเกผล (2565) ที่ระบุไว้ว่า ให้มีการเปิดเผยข้อมูลการบริหารงบประมาณของหน่วยงานผ่านช่องทางการสื่อสารอย่างน้อย 3 ช่องทาง พร้อมตรวจสอบและอัปเดตข้อมูลให้ทันสมัยตลอดเวลา สำหรับความคิดเห็นผู้บริหารเพื่อปรับปรุงการเปิดเผยข้อมูล แต่งตั้งคณะทำงานตรวจสอบข้อมูลก่อนเผยแพร่ และติดตามข้อมูลให้ถูกต้อง เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้าร่วมตรวจสอบโครงการสำคัญ และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ และจัดทำแผนป้องกันและปราบปรามการทุจริต พร้อมตั้งคณะทำงานเพื่อควบคุมและตรวจสอบการดำเนินการให้เป็นไปตามแผน

5.3.2 ด้านการวางแผนงบประมาณโดยใช้หลักนิติธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้างานงบประมาณควรดำเนินงานด้วยความเป็นธรรม อาศัยการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ควรทำตามนโยบายและแผนของหน่วยงานต้นสังกัดที่ถูกต้องเหมาะสม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การใช้อำนาจตามกฎหมายและระเบียบในการบริหารราชการอย่างเป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ และคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างเหมาะสม และการจัดทำแผนปฏิบัติราชการประจำปีให้สอดคล้องกับกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องอย่างถูกต้อง จะช่วยให้เกิดความพึงพอใจ และสร้างความยุติธรรมแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ส่งผลให้การบริหารงบประมาณมีประสิทธิภาพและยั่งยืน สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2552 อ้างถึงใน ชูติมา พวงทอง, 2563) ที่ได้มีการกำหนดความหมายของหลักนิติธรรม ไว้ว่า หลักนิติธรรม หมายถึง การใช้อำนาจของกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ ในการบริหารราชการด้วยความเป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ และคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูติมา พวงทอง (2563) ได้เสนอแนวทางการวางแผนงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาล ที่เกี่ยวข้องกับหลักนิติธรรม ไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดทำแผนปฏิบัติราชการประจำปี ให้เป็นไปตามกฎหมายระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการที่เกี่ยวข้องอย่างถูกต้องเหมาะสม และสอดคล้องกับบทความของ วรณช สาเกผล (2565) ที่ได้ระบุไว้ว่า ให้จัดทำคำสั่งมอบหมายงานของบุคลากรภายในหน่วยงานเป็นลายลักษณ์อักษรและปรับปรุงแก้ไขให้เป็นปัจจุบันตลอดเวลาเมื่อมีการเปลี่ยนแปลง เพื่อสะดวกต่อการตรวจสอบหน้าที่ความรับผิดชอบ ของบุคลากรและเร่งรัดติดตามงานในการบริหารงบประมาณได้ชัดเจนตามกฎหมาย

5.3.3 ด้านการวางแผนงบประมาณด้วยความเสมอภาค สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนมีอิสระในการเสนอความคิดเห็นและความต้องการอย่างเหมาะสม เท่าเทียม และเสมอภาค ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การเปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนเสนอความคิดเห็นอย่างเท่าเทียม ช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วม พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และทำให้การบริหาร

จัดการตอบโจทยความต้องการของทุกฝ่ายได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2552 อ้างถึงใน ชูติมา พวงทอง, 2563) ได้มีการกำหนดความหมายของหลักความเสมอภาค ไว้ว่า หลักความเสมอภาค หมายถึง การได้รับการปฏิบัติและได้รับบริการอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่มีการแบ่งแยกด้าน ชาย/หญิง ถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษา การฝึกอบรม และอื่น ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูติมา พวงทอง (2563) ได้เสนอแนวทางการวางแผนงบประมาณตาม หลักธรรมมาภิบาล ที่เกี่ยวข้องกับหลักความเสมอภาค ไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดทำแผนปฏิบัติราชการประจำปี โดย กำหนดสัดส่วนในการจัดสรรงบประมาณ มีการจัดลำดับความสำคัญ ของแผนงาน โครงการ/กิจกรรมเป็นไปตามความต้องการ และความจำเป็นของแต่ละหน่วยงานอย่างเท่าเทียมกัน และสอดคล้องกับบทความของ วรณช สาเกผล (2565) ที่ได้รับรู้ไว้ว่า การจัดทำแผนปฏิบัติงานหรือแผนปฏิบัติราชการประจำปี ควรกำหนดสัดส่วนในการจัดสรรงบประมาณสำหรับการดำเนิน โครงการตามลำดับความสำคัญของโครงการและความต้องการจำเป็นของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและความต้องการ จำเป็นของแต่ละกลุ่มงานอย่างเท่าเทียมกัน

5.3.4 ด้านการจัดทำงบประมาณที่ตอบสนองต่อความต้องการ สถานศึกษาควรมีการมุ่งเน้นไปที่การจัดทำ แผนการบริหารงบประมาณประจำปีให้ตอบสนองต่อความต้องการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า หากแผนปฏิบัติงานมีการกำหนด เป้าหมายที่ชัดเจน ตอบสนองต่อความต้องการและความคาดหวังของนักเรียน ผู้ปกครอง ตลอดจนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม จะส่งผลให้กระบวนการดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบ ราชการ (2552 อ้างถึงใน ชูติมา พวงทอง, 2563) ที่ได้มีการกำหนดความหมายของหลักการตอบสนอง ไว้ว่า หลักการ ตอบสนอง หมายถึง การให้บริการที่สามารถดำเนินการได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด และสร้างความเชื่อมั่น ความไว้วางใจ รวมถึง ตอบสนองตามความคาดหวัง/ความต้องการของประชาชนผู้รับบริการ และ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีความหลากหลาย และมีความแตกต่าง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูติมา พวงทอง (2563) ได้เสนอแนวทางการวางแผนงบประมาณตาม หลักธรรมมาภิบาล ที่เกี่ยวข้องกับหลักการตอบสนอง ไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดทำแผนปฏิบัติราชการประจำปีทุกปี โดยมีการกำหนดเป้าหมายเพื่อตอบสนองต่อความคาดหวังของนักเรียน ผู้ปกครองและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย และ สอดคล้องกับบทความของ วรณช สาเกผล (2565) ที่ได้รับรู้ไว้ว่า กำหนดให้มีการจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานในทุก กระบวนการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การบริหารงบประมาณ ได้แก่ กระบวนการของงานการเงินและบัญชี กระบวนการของงาน จัดซื้อจัดจ้าง กระบวนการการฝึกอบรมและพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และกระบวนการงานจัดทำแผน และงบประมาณ โดยระบุขั้นตอนและระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนให้ชัดเจน ครบถ้วน พร้อมทั้ง ชี้แจง ประชาสัมพันธ์เพื่อสื่อสารสร้างความเข้าใจแก่บุคลากรหรือผู้รับบริการได้รับทราบอย่างน้อย 3 ช่องทาง เพื่อให้ง่ายและสะดวก ต่อเข้าถึงข้อมูลมาตรฐานการปฏิบัติงาน

5.3.5 ด้านการจัดทำงบประมาณอย่างมีส่วนร่วม สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้คณะครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง ตลอดจนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามารับรู้ ทำความเข้าใจ และเสนอแนะในการจัดทำงบประมาณอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำงบประมานนั้นจะช่วยให้การจัดทำงบประมาณ สอดคล้องและตรงตามความต้องการอย่างแท้จริง สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2552 อ้างถึงใน ชูติมา พวงทอง, 2563) ที่ได้มีการกำหนดความหมายของหลักการมีส่วนร่วม ไว้ว่า หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่ข้าราชการ ประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มมีโอกาสได้เข้าร่วมในการรับรู้ เรียนรู้ ทำความ เข้าใจ ร่วมแสดงทัศนะ ร่วมเสนอปัญหา/ประเด็นที่สำคัญที่เกี่ยวข้อง ร่วมคิดแนวทาง ร่วมการแก้ไขปัญหา ร่วมในกระบวนการ ตัดสินใจ และร่วมกระบวนการพัฒนาในฐานะหุ้นส่วนการพัฒนา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูติมา พวงทอง (2563) ได้เสนอ แนวทางการใช้งบประมาณตามหลักธรรมมาภิบาล ที่เกี่ยวข้องกับหลักการมีส่วนร่วม ไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดให้ผู้มี

ส่วนเกี่ยวข้องต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น หรือเสนอความต้องการในการใช้จ่ายงบประมาณผ่าน โครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา และสอดคล้องกับบทความของ วรณัฐ สาเกผล (2565) ที่ได้ระบุไว้ว่า สำนวนความคิดเห็นของบุคลากรหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารงบประมาณของหน่วยงานในทุกกระบวนการเพื่อนำข้อมูลความคิดเห็นที่ได้รับมาใช้ในการบริหารงบประมาณในปัจจุบัน ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงวางแผนการดำเนินงานด้านการบริหารงบประมาณในปีถัดไป

5.3.6 ด้านการบริหารการเงิน พัสดุ และสินทรัพย์อย่างมีประสิทธิภาพ สถานศึกษาควรมีการนำเงินจากส่วนกลางและการระดมทุนจากกิจกรรมผ้าป่ามาใช้ให้เกิดความคุ้มค่าและยุติธรรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การบริหารการเงิน พัสดุ และสินทรัพย์อย่างมีประสิทธิภาพนั้นจะช่วยให้โรงเรียนสามารถดำเนินงานได้อย่างราบรื่น มีความมั่นคง และพัฒนาต่อไปได้อย่างยั่งยืน โดยการบริหารที่ดีจะช่วยให้โรงเรียนสามารถใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด รองรับความต้องการของทุกฝ่าย และเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อสังคม สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2552 อ้างถึงใน ชูติมา พวงทอง, 2563) ที่ได้มีการกำหนดความหมายของหลักประสิทธิภาพไว้ว่า หลักประสิทธิภาพ หมายถึง การบริหารราชการตามแนวทางการกำกับดูแลที่ดี ที่มีการออกแบบกระบวนการปฏิบัติงานโดยการใช้เทคนิคและเครื่องมือการบริหารจัดการที่เหมาะสม ให้องค์กรสามารถใช้ทรัพยากรทั้งด้านต้นทุน แรงงาน และระยะเวลาให้เกิดประโยชน์สูงสุด ต่อการพัฒนาขีดความสามารถในการปฏิบัติราชการตามภารกิจเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูติมา พวงทอง (2563) ได้เสนอแนวทางการใช้งบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลที่เกี่ยวข้องกับหลักประสิทธิภาพ ไว้ว่า ผู้รับผิดชอบโครงการ/หัวหน้า/เจ้าหน้าที่/บุคลากรฝ่ายต่าง ๆ เบิกจ่ายงบประมาณโดยคำนึงถึงความคุ้มค่า เกิดประโยชน์สูงสุด และทันเวลาเป็นไปตามกำหนดระยะเวลาตามปฏิทินปฏิบัติงาน ที่ได้กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี และสอดคล้องกับบทความของ วรณัฐ สาเกผล (2565) ที่ได้ระบุไว้ว่า กำหนดให้มีการประเมินความเหมาะสมและความคุ้มค่าของโครงการตามแผนปฏิบัติการเป็นประจำทุกปี เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินโครงการให้เกิดประสิทธิภาพและคุ้มค่าอย่างสูงสุด

5.3.7 ด้านการบริหารการเงิน พัสดุ และสินทรัพย์แบบกระจายอำนาจ สถานศึกษา ผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือหัวหน้างานงบประมาณ ควรมีการกระจายอำนาจและการมอบอำนาจให้ครูผู้รับผิดชอบโครงการในการตัดสินใจดำเนินงานต่าง ๆ โดยมีการกระจายอำนาจอย่างเหมาะสมตามบทบาทและหน้าที่ในโครงการนั้น ๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การบริหารการเงิน พัสดุ และสินทรัพย์แบบกระจายอำนาจ ทำให้สามารถตัดสินใจและดำเนินงานได้อย่างรวดเร็ว เกิดการตอบสนองที่ทันต่อความต้องการ ลดความเสี่ยงที่เกิดจากการบริหารงานแบบรวมศูนย์ ซึ่งอาจทำให้เกิดความล่าช้าหรือข้อผิดพลาดในการตัดสินใจ สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2552 อ้างถึงใน ชูติมา พวงทอง, 2563) ที่ได้มีการกำหนดความหมายของหลักการกระจายอำนาจ ไว้ว่า หลักการกระจายอำนาจ หมายถึง การถ่ายโอนอำนาจการตัดสินใจ ทรัพยากร และภารกิจ จากส่วนราชการส่วนกลาง ให้แก่หน่วยการปกครองอื่น (ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น) และภาคประชาชน ดำเนินการแทน โดยมีอิสระตามสมควร รวมถึงการมอบอำนาจและความรับผิดชอบในการตัดสินใจและการดำเนินการให้แก่บุคลากร โดยมุ่งเน้นการสร้างพลังใจในการให้บริการต่อผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การปรับปรุงกระบวนการ และเพิ่มผลผลิตภาพ เพื่อผลการดำเนินงานที่ดีของส่วนราชการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูติมา พวงทอง (2563) ได้เสนอแนวทางการใช้งบประมาณตามหลักธรรมาภิบาล ที่เกี่ยวข้องกับหลักการกระจายอำนาจ ไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษามอบอำนาจให้หัวหน้างานหรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการตัดสินใจใช้จ่ายงบประมาณภายใต้ความรับผิดชอบของโครงการ และสอดคล้องกับบทความของ วรณัฐ สาเกผล (2565) ที่ได้ระบุไว้ว่า ให้แต่งตั้งเครือข่ายเพื่อรับผิดชอบดำเนินโครงการและใช้จ่ายงบประมาณตามแผนปฏิบัติการประจำปี แผนปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายงบประมาณ พร้อมรายงานความก้าวหน้าและผลการดำเนินงานให้หน่วยงานทราบอย่างต่อเนื่อง โดยหน่วยงานทำหน้าที่

ในการโอนเงินจัดสรรเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานดังกล่าวให้แก่เครือข่าย

5.3.8 ด้านการบริหารการเงิน พัสดุ และสินทรัพย์ตามภาระรับผิดชอบ ผู้บริหารสถานศึกษาหรือหัวหน้างานงบประมาณมีการออกคำสั่งและแต่งตั้งผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน รวมถึงการกำหนดกรอบการทำงาน การใช้จ่าย และการปฏิบัติตามกฎหมาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างชัดเจนจะช่วยให้บุคลากรในองค์กรมีความเข้าใจในบทบาทของตนเอง ทำให้ลดความสับสนและการทับซ้อนในงาน ส่งผลให้การทำงานดำเนินไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ การมีกรอบการทำงานที่ชัดเจนยังช่วยให้สามารถควบคุมและติดตามผลการดำเนินงานได้ง่ายขึ้น เมื่อมีการกำหนดแนวทางที่ชัดเจน จะสามารถระบุปัญหาและแก้ไขได้ทันที่ สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2552 อ้างถึงใน ชูติมา พงทอง, 2563) ที่ได้มีการกำหนดความหมายของหลักการรับผิดชอบ ไว้ว่า หลักการรับผิดชอบ หมายถึง การแสดงความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่และผลงานต่อเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยความรับผิดชอบนั้น ควรอยู่ในระดับที่สองต่อความคาดหวังของสาธารณะ รวมทั้งการแสดงถึงความสำนึกในการรับผิดชอบต่อปัญหาสาธารณะ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูติมา พงทอง (2563) ได้เสนอแนวทางการใช้งบประมาณตามหลักธรรมาภิบาล ที่เกี่ยวข้องกับหลักการรับผิดชอบ ไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดให้มีคำสั่งแต่งตั้งหรือกำหนดตัวผู้รับผิดชอบในการเบิกจ่ายงบประมาณไว้อย่างชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร และสอดคล้องกับบทความของ วรณช สาเกผล (2565) ที่ได้ระบุไว้ว่า ผู้บริหารทุกระดับควรกำกับ กำกับ ติดตามบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการ ให้สามารถเบิกจ่ายงบประมาณให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ถูกต้อง มีประสิทธิภาพและแล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในกฎ ระเบียบ หลักเกณฑ์ ข้อบังคับ และมาตรการต่าง ๆ อย่างเคร่งครัดและจริงจัง

5.3.9 ด้านการตรวจสอบและติดตามอย่างมีประสิทธิภาพ ควรมีการติดตามและกำกับดูแลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การติดตามและกำกับดูแลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอนั้นจะเป็นการตรวจสอบความผิดพลาดและพัฒนาการทำงาน มีการประเมินผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ พร้อมปรับปรุงแก้ไขข้อมูลอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและแก้ไขปัญหาได้ทันที่ สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2552 อ้างถึงใน ชูติมา พงทอง, 2563) ที่ได้มีการกำหนดความหมายของหลักประสิทธิภาพ ไว้ว่า หลักประสิทธิภาพ หมายถึง ผลการปฏิบัติราชการที่บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแผนการปฏิบัติราชการตามที่ได้รับงบประมาณมาดำเนินการ โดยการปฏิบัติราชการจะต้องมีทิศทาง ยุทธศาสตร์ และเป้าประสงค์ที่ชัดเจน มีกระบวนการปฏิบัติงานและระบบงานที่เป็นมาตรฐาน รวมถึง มีการติดตาม ประเมินผล และพัฒนา ปรับปรุงอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูติมา พงทอง (2563) ได้เสนอแนวทางการควบคุมงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาล ที่เกี่ยวข้องกับหลักประสิทธิภาพ ไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการติดตามประเมินผลให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ และมีการพัฒนาปรับปรุงการปฏิบัติงานที่ดีขึ้นและเท่าทันการเปลี่ยนแปลงทั้งหลาย และสอดคล้องกับบทความของ วรณช สาเกผล (2565) ที่ได้ระบุไว้ว่า ให้มีการเทียบเคียง (Benchmark) การดำเนินงานโครงการตามแผนปฏิบัติงานกับหน่วยงาน ที่มีภารกิจลักษณะเดียวกัน โดยเน้นการเทียบเคียงกับหน่วยงานที่มีผลการปฏิบัติงานในระดับที่เป็นเลิศ หรือระดับชั้นนำของประเทศ เพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานของหน่วยงาน และใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนงานโครงการในปีถัดไป

5.3.10 ด้านการติดตามประเมินผลโดยมุ่งเน้นฉันทามติ สถานศึกษาควรให้ครูผู้รับผิดชอบสรุปและรายงานผลหลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การสรุปและรายงานผลนั้นจะเป็นการนำเสนอผลของการดำเนินงานให้คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบและเสนอแนะเพื่อการพัฒนา มีการประเมินความพึงพอใจจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรวมถึงการสะท้อนผลการดำเนินงานในที่ประชุม มีการเปิดรับฟังความคิดเห็นจากทุกฝ่ายในทุกช่องทาง จากนั้นจึงมีการใช้สื่อประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่ข้อมูลแก่ผู้ปกครองและสาธารณชน สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2552 อ้างถึงใน ชูติมา พงทอง, 2563) ที่ได้มีการกำหนดความหมายของหลักมุ่งเน้นฉันทามติ ไว้ว่า

หลักมุ่งเน้นฉันทามติ หมายถึง การหาข้อตกลงทั่วไป ภายในกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นข้อตกลงที่เกิดจากการใช้กระบวนการเพื่อหาข้อคิดเห็นจากกลุ่มบุคคลที่ได้รับประโยชน์และเสียประโยชน์ โดยเฉพาะกลุ่มที่ได้รับผลกระทบโดยตรง ซึ่งต้องไม่มีข้อคัดค้านที่ยุติไม่ได้ในประเด็นที่สำคัญ โดยฉันทามติไม่จำเป็นต้องหมายความว่าเห็นพ้องโดยเอกฉันท์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูติมา พวงทอง (2563) ได้เสนอแนวทางการรายงานงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาล ที่เกี่ยวข้องกับหลักมุ่งเน้นฉันทามติ ไว้ว่า ผู้รับผิดชอบโครงการ/หัวหน้า/เจ้าหน้าที่/บุคลากรฝ่ายต่าง ๆ มีการนำเสนอรายงานผลการใช้งบประมาณให้กรรมการสถานศึกษาเห็นชอบรายงานผลการใช้จ่ายงบประมาณตามแผนปฏิบัติราชการประจำปีก่อนนำไปเผยแพร่ต่อต่อสาธารณชน และสอดคล้องกับบทความของ วรณัฐ สาเกพล (2565) ที่ได้รับไว้ว่า จัดทำประชาพิจารณ์ร่วมกับผู้บริหาร คณะทำงานและบุคลากรของหน่วยงานในการจัดทำแผนปฏิบัติงานหรือแผนปฏิบัติราชการประจำปี แผนการใช้จ่ายงบประมาณและการปรับแผนเพื่อร่วมกันเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำและปรับแผนดังกล่าวเพื่อสร้างความเข้าใจสำหรับการนำไปใช้ในการปฏิบัติงานที่ตรงกัน

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 จากผลการศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 พบว่าด้านการบริหารการเงิน พัสดุ และสินทรัพย์แบบกระจายอำนาจเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด จึงขอเสนอแนะให้สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ควรมีการกระจายอำนาจในการบริหารการเงิน พัสดุ และสินทรัพย์ ทั้งนี้เพื่อเพิ่มความคล่องตัวต่อการบริหาร ทำให้สามารถตัดสินใจและดำเนินงานได้อย่างรวดเร็ว เกิดการตอบสนองที่ทันต่อความต้องการ ลดความเสี่ยงที่เกิดจากการบริหารงานแบบรวมศูนย์ซึ่งอาจทำให้เกิดความล่าช้าหรือข้อผิดพลาดในการตัดสินใจ โดยมีผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นผู้ควบคุมกำกับ และให้คำแนะนำในการปฏิบัติงาน ทั้งยังเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่หรือหัวหน้าฝ่ายอื่น ๆ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารการเงินและสินทรัพย์ของโรงเรียน โดยมีการกระจายอำนาจอย่างเหมาะสมตามบทบาทและหน้าที่ในโครงการนั้น ๆ

6.1.2 จากผลการเปรียบเทียบการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 จำแนกขนาดของสถานศึกษา พบว่า ผลการเปรียบเทียบ โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรายด้านจะเห็นได้ว่า ด้านการวางแผนงบประมาณโดยใช้หลักนิติธรรมมีค่าความแตกต่างกันมากที่สุด จึงขอเสนอแนะให้ผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้างานงบประมาณ ควรกำหนดกฎหมายและระเบียบที่ชัดเจนในการจัดสรรงบประมาณและการใช้งาน เพื่อให้กระบวนการทั้งหมดเป็นไปตามกรอบกฎหมายและไม่เกิดการเลือกปฏิบัติ นอกจากนี้ ควรฝึกอบรมบุคลากรให้มีความรู้เกี่ยวกับหลักการนิติธรรมในการบริหารงานงบประมาณ และรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อช่วยให้การจัดสรรงบประมาณตรงกับความต้องการของทุกฝ่ายและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และตอบสนองต่อความคาดหวังของทุกฝ่ายได้อย่างดีที่สุด

6.1.3 จากการศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ควรมีการดำเนินการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลอย่างเป็นรูปธรรม มีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการดำเนินงานด้านงบประมาณโดยการสอดแทรกหลักธรรมาภิบาลเข้าไปในทุกขั้นตอนและทุกกระบวนการในการบริหาร มีการวัดและประเมินผลการดำเนินงานด้านการบริหารงบประมาณตามหลัก

ธรรมาภิบาล เพื่อเป็นการพัฒนาการบริหารให้ดียิ่งขึ้น เนื่องจากจะเป็นการสร้างโปร่งใส ความรับผิดชอบ และการตรวจสอบได้ในกระบวนการบริหารงบประมาณ ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อความน่าเชื่อถือของสถานศึกษา เสริมสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักเรียนและผู้ปกครอง ทั้งยังช่วยลดการทุจริตและการใช้ทรัพยากรของรัฐอย่างไม่เหมาะสมอีกด้วย

6.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งถัดไป

6.2.1 ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาการบริหาร งบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 และสถานศึกษาสังกัดอื่นในจังหวัดบุรีรัมย์

6.2.2 ควรศึกษากลยุทธ์ในการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 และสถานศึกษาในสังกัดอื่น

7. เอกสารอ้างอิง

ชัยวลี ดั่งนิม. (2566). การศึกษาปัญหาการดำเนินงานด้านงบประมาณของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

ชุติมา พวงทอง. (2563). แนวทางการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5 [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

ไพศาล วรคำ. (2562). การวิจัยทางการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 10). ดักลิการพิมพ์.

มัชฌิมา วงษ์จันทร์เพ็ง, สุวิมล โพธิ์กลิ่น และสุเปีย ทาปทา. (2564). การศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงาน

งบประมาณในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5. วารสาร มจร.อุบล

ปริทรรศน์, 6(3), 475-489. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/mcjou/article/view/252504/170450>

ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการบริหารจัดการและขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล

ในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2546. (2546, 7 กรกฎาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 120 ตอนพิเศษ 74 ง.

หน้า 1-4.

วรนุช สาเกพล. (2565). แนวทางการพัฒนาการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาล ของสถาบันพัฒนาครู คณาจารย์

และบุคลากรทางการศึกษา. สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา. <https://bit.ly/3CULHOe>

สมเกียรติ ชูกิจไพศาล, กษพรณมีประดิษฐ์ และณรงค์ สมพงษ์. (2567). การบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา สังกัด

เทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา. วารสารฉวีเชษฐารามวัดจอมมณี, 7(4), 109-123. [https://so07.tci-](https://so07.tci-thaijo.org/index.php/JMCR/article/view/5092/3447)

[thaijo.org/index.php/JMCR/article/view/5092/3447](https://so07.tci-thaijo.org/index.php/JMCR/article/view/5092/3447)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต 3. (2566). รายงานผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการ

ดำเนินงานของสถานศึกษาออนไลน์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

บุรีรัมย์ เขต 3. <https://web.brm3.go.th/reportmoral/>

สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2562). ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580)

(พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

อุบลวรรณ ประจง. (2566). การศึกษาบทบาทการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัย

ราชภัฏรำไพพรรณี.